

Inbreng Huub Philippens bij de hoorzitting van de Tweede Kamer over curriculumvernieuwing op 20 januari 2020

Ik noem de coördinatiegroep of Regiegroep die leiding geeft aan het proces in het vervolg Centrale Commissie ofwel CC.

Proces

1. Rol Regiegroep

De drieslag persoonsvorming-socialisatie-kwalificatie is volgens het CC van curpuntnu in de wet vastgelegd. Dat blijkt niet zo te zijn, hier en daar zijn flarden te vinden die aan elkaar zijn gesmeed.

Ik veronderstel dat de opstellers het vooropgezette idee hadden om persoonsvorming een centrale plaats te laten innemen en dat ze die fragmenten daarom zo omgewerkt hebben

Recruterings vakontwikkelgroepen

2. Indirect was in de stukken van de CC te lezen welk soort leraren ze zochten voor de ontwikkelgroepen. Die moesten vooral innovatiegericht zijn en klaar staan voor samenwerking met andere vakgebieden. De recruitering was in handen gelegd van een voor vele leraren onbekend bureau, dat naderhand geen verantwoording heeft afgelegd. Hier ontbrak dus de noodzakelijk transparantie, een basisvoorwaarde voor legitimiteit van het hele project. (Ik heb ervaring met bureaus die het 'draagvlak voor O2032' moesten onderzoeken, want ik zat in de OCgroep voor dat draagvlakonderzoek. Van hogerhand werd die groep meteen ipv draagvlakgroep 'verdiepingsgroep' genoemd. Een ominus teken. Het onderzoek van die bureaus was navenant, dus daaraan ontleen ik een zeker wantrouwen).

Waar resulteerde dat in?

Toen ik begon met lesgeven, was ik geestdriftig geworden na het lezen van artikelen over summerhillscholen. Zo moest het onderwijs hervormd worden. Daar kwam ik na een paar jaar praktijk en professionaliseren wel van terug.

De uitlatingen van de vakontwikkelgroepers laten denken dat we hier met veel jonge honden te maken hebben die de hemel willen bestormen. Maar meteen wordt dan ook duidelijk waarom het overgrote merendeel van de leraren daar niet in gelooft.

2. Rol SLO

3. In het verleden heeft het SLO eindtermen geproduceerd voor maatschappijleer die ver achter liepen bij de ontwikkeling die het vak doormaakte. SLO stond niet open voor kritische opmerkingen die het vak verder hielpen. Pas na vele jaren sippelden bruikbare ideeën door.

Nog steeds kan het SLO geen adequate eindtermen produceren.

Over de documenten van curriculu.nu merkte een medewerker tegen mij op, dat ze nu eenmaal de instructies slaafs moeten opvolgen, omdat ze anders lucratieve opdrachten in de toekomst kunnen vergeten. Hijzelf kon zich niet vinden in de geschriften zoals die nu tot stand gekomen zijn.

3. Rol ontwikkelscholen.

4. Ik hoorde van leraren op een ontwikkelschool dat zij niets merkten van [curriculum.nu](http://curriculu.nu). Er was een enkele leraar in een bepaald vak mee bezig, en zelfs de sectie voelde zich niet betrokken.

De term 'ontwikfelschool' moet daarom kritisch tegen het licht worden gehouden. Die zou wel meer kunnen suggereren dan er in feite aan de hand is.

Hoe wel?

5. Vanuit vakwetenschappen terugredeneren naar vo en vandaaruit naar vakdelen in het po. Wetenschappers geven aan wat the state of the art is in hun vakgebied. Houden vervolgens eindtermen van hun vak in het vo tegen het licht. Stellen wijzigingen voor.

Vakverenigingen zoeken naar professionals die een belangrijke bijdrage hebben geleverd in de vertaling naar hun onderwijsniveau en zorgen dat wetenschappelijk geapprecieerde auteurs van schoolboeken niet worden uitgesloten (want dat is immers nu het geval. Die auteurs hebben over het vak doorgedacht en didactische aanpakken uitgetoet in de klassen zelf. Het vakgebied maatschappijleer is al klein, daarom moet de expertise die er is goed benut worden). Tot nu toe zijn al te vaak van de praktijk losgezongen lerarenopleiders ingeschakeld, samen met SLO-medewerkers die nog verder van de school af staan.

Professor Imelman zou een belangrijke rol kunnen spelen, die heeft ook over curriculumontwikkeling interessante opmerkingen gemaakt. Ik heb overigens ook in commentaren op twitter veel interessante suggesties gezien.

Inhoud

Leergebieden

6. De indeling in leergebieden werd bij de behandeling van O2032 door de kamer in feite genegeerd. Het ging om 'vakken'. Daar verwijzen twee moties naar die breed werden aangenomen.

Motie 7: "verzoekt de regering de overige vakken (en/of leergebieden) uitsluitend op verzoek van het onderwijsveld, met de vakverenigingen te laten verkennen of kerndoelen, eindtermen en referentieniveaus aanpassing behoeven, waarbij het resultaat betrokken kan worden bij de politieke besluitvorming."

Ook motie 4 "*verzoekt het kabinet geen ontwikkelteams in te richten die gericht zijn op 'persoonsvorming' of 'vakoverstijgende vaardigheden'*."

Dat toch zo vast wordt gehouden aan die 'leergebieden' ondanks de algemene afwijzing door leraren, moet een reden hebben.

Ik veronderstel dat die anticiperen op de mogelijkheid om de bevoegdheden per vak los te laten en op termijn met leraren uit een leergebied te gaan schuiven.

Voor mijn vak maatschappijleer betekent een verdere verslechtering. Nu is het al zo dat dit vak met zo weinige uren, in de regel in één leerjaar, door schoolleidingen en -besturen worden toegewezen aan andere niet bevoegde leraren die wat uurtjes te kort komen. Nu zou de inspectie daar al kritisch op moeten toezien. Maar dat doet die nu al niet. Straks is het ook nog gelegaliseerd om de bevoegdheid te negeren. Maatschappijleer lijdt nu al aan die beunhazerij, dat zal dus na curriculum.nu nog erger worden. En dat terwijl het vak bij burgerschap een prominente en in de regel een afsluitende rol hoort te hebben.

Dwingende didactiek

7. Er kan een tweede reden zijn voor dat zo fanatiek vasthouden aan die leergebieden. De opstellers van curpunt nu lijken daarmee een voorkeur uit te spreken voor een vorm van projectonderwijs.

En dat is dan weer in strijd met motie 3, die ook bijna kamerbreed werd aangenomen:

"roept de regering op om in de curriculumherziening expliciet na te streven dat toekomstige kerndoelen helder maken wat leerlingen moeten kennen en kunnen, en zich daar strikt toe te beperken, en ook in de nadere uitwerking van die kerndoelen in leerlijnen te voorkómen dat leerstijlen, pedagogische visies of leermethoden worden voorgeschreven, in het bijzonder in het rekenonderwijs"

Persoonsvorming

8. Tot de drie bekwaamheden van leraren horen vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek. Ik zat in die commissie die dat in OC-verband heeft geformuleerd. Daarmee is de zorg voor de vorming in handen gelegd van de leraar. Iedere leraar zal die op zijn of haar manier vormgeven. Het is geen zaak van de overheid om daar nadere invulling aan te geven.

Maatschappijleer

9. Terwijl nadrukkelijk werd gestipuleerd dat het herzien van de eindtermen van de andere dan de 'kernvakken' niet bij deze curriculumherziening aan de orde was, heeft de CC al een groep voor maatschappijleer in het leven geroepen om in het lijn met curpuntnu aan het werk te gaan. De CC negeert daarmee dat de kamer (de politiek) het rode licht moet geven voor deze werkzaamheden.

Voorgestelde eindtermen voor maatschappijleer

10. In de eindtermen die al zijn opgesteld voor het 'leergebied' van Mens en Maatschappij worden al eindtermen ingevoerd voor onderbouw en bovenbouw po. Daar zitten nu al merkwaaardige voorstellen bij die de herzieningen en de commentaren hebben overleefd. Zo moeten, dat is maar één voorbeeld, kinderen in de onderbouw al weten wat een waterschap is. Dit soort dwingende eindtermen zijn hier niet op zijn plaats. Maar bovendien belasten ze het curriculum. Omdat ik kinderen van groep 7 en 8 als vrijwilliger begeleid met hun huiswerk, heb ik gezien hoe dat soort informatie het ene oor, het andere uitgaat. Pas in de bovenbouw vo kan dat ingebed worden in de verschillende lagen van democratie en krijgt het zin. Aan de andere kant zijn er grote omissies, die ik al sinds jaar en dag zie in het werk van het SLO.

Ik noem er drie:

1. Er ontbreken sociaal-economische systemen, zoals nachtwakerstaat versus vormen van verzorgingsstaat. In deze laatste zijn naast het Rijnlandse Model het Angelsaksische Model en de Noord-Europese Modellen te onderscheiden. Deze begrippen bevinden zich op het overgangsgebied tussen economie en maatschappijleer. Mijn collega's economie waren blij dat ik die uitvoerig behandelde (ook in mijn leerboeken)
2. Er ontbreken termen als shareholder-versus stakeholder. Juist deze zijn belangrijk om de huidige discussies te kunnen volgen.
3. De verwarring op social media over ideologische stromingen zou ingeperkt kunnen worden als leerlingen in de bovenbouw een helder overzicht krijgen van de variëteit van stromingen van links, midden en rechts. Ook daar schieten de SLO-eindtermen al jaren tekort

Ook tref ik tekenen van gebrek aan vakinhoudelijke kennis aan. Als het gaat over regerings- of staatssystemen worden republiek, democratie en dictatuur naast elkaar gezet. En zo zijn er veel andere voorbeelden.